

DE BAZUIN



Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 5 Juli 1901.

Wagg. I : 4, $\frac{1}{2}$ het voor uflieden wel te tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Troff II : 1a, Blaagt de bazum!

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN, KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOPREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleraren der Theologische school brengt ter kennis van de Kerken, dat, na gehouden onderzoek, tot Caudidaat in de Theologie bevorderd is de Student C. Dekker, wiens adres is te Den Helder.

Voorts dat het Ie Caudidaats-examen is afgelegd door de Sudenten E. J. Schouten en A. Taal, die hiermede verlof hebben om, op verzoek van een Kerkeeraad, in de gemeente een stichtelijk woord te spreken.

Namens het College vd., P. BIESTERVELD, Secr.

K., 28 Juni 1901.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WERKENDAM A, 24 Juni 1901. Zondagavond na de godsdiensttoefening werd, onder leiding van den Welero. heer Ds. P. A. Lanting van Nieuwendam, beroepen tot Herder en Leeraar de Welero. heer Ds. N. G. Kaptijn te Leerdam. De Heere neigde Z.Eerw.'s hart om onze toeping op te volgen.

Namens den Kerkeeraad, O. BRIJENES, Scriba.

OOSTERLAND, 28 Juni 1901. Heden werden wij verblijd door het bericht, dat de Eerw. heer C. Staal Ez de roeping naar deze gemeente heeft aangenomen. Algemeen en eenparig is in de gemeente de blijdschap over deze beslissing; ons tevens herinnerende, dat zij ook de vervulling is der begeerte van onzen overleden godvruchtigen Leeraar Ds. Siemense. De naam des Heeren zij geloofd!

Namens den Kerkeeraad, P. BROUWER, Scriba.

HALFWEG, 1 Juli 1901. Gister werd door de gemeente tot Herder en Leeraar gekozen en alzoo door den kerkeeraad beroepen, de Welero. heer Dr. B. Wielenga te Westmass. Mogen wij straks van Z.Eerw. hooren, ik kom tot u, is de wensch en bede van gemeente en kerkeeraad.

Namens den Kerkeeraad, G. VAN ANDEL, Scriba.

ZEVENBERGEN, 1 Juli 1901. Beroepen te Zevenbergen Ds. L. G. Goris te Knijpe.

Namens den Kerkeeraad, G. BAX, Scriba.

VARSEVELD, 1 Juli 1901. Gisternogmen na de godsdiensttoefening werd, bij afwezigheid van onzen geliefden Leeraar Ds. H. te Velde, aan de gemeente bekend gemaakt, dat Z.Eerw. in de afgelopen week een roeping had ontvangen van de Ger. kerk te Bierum. Het is de wensch en bede van kerkeeraad en gemeente, dat wij spoedig uit den mond van Z.Eerw. mogen hooren, ik blijf bij u.

Namens den Kerkeeraad, J. H. ROUGOOR, Scriba.

ENUMATIL, 1 Juli 1901. Gisteren was het voor de kerk van Faamatil een blijde dag. De tot haar overgekomen Leeraar Ds. B. J. Lamberts van Onstwedde, werd des voormiddags tot zijn dienst ingeleid, door onzen vorigen Leeraar Ds. M. Hummelen van Emmen, met een treffende leerrede naar Paulus' woord uit 1 Tim 4 : 6, terwijl des namiddags onze nieuwe Leeraar zich aan de gemeente verbond met een kernachtige prediking naar 1 Cor. 1 : 23 eerste gedeelte. Beide leerredden werden door een zeer groote schare aangehoord.

Namens den Kerkeeraad, J. VAN TIL, Scriba.

N. B. De stukken betreffende de kerk zende men voortaan aan het adres van Ds. B. J. Lamberts.

SLEEN, 2 Juli 1901. Zondagmorgen jl bij het begin van den morgengodsdienst maakte onze geachte Leeraar Ds. Wiersma aan de gemeente bekend, dat Z.Eerw. — hoewel niet zonder strijd, — voor de roeping naar Lioessens had bedankt. Ruste 's Heeren zegen op dit besluit en vervulde Hij spoedig de ledige plaats aldaar.

Namens den Kerkeeraad, H. RENTING, Scriba.

CLASSEN.

Classis Winschoten

vergaderd D. V. op Donderdag 25 Juli. Punten voor het Agendum worden tot den 12 Juli ingewacht door ondergeteekende.

J. A. BULT, Corr.

Classis Deventer.

De Classis Deventer van de Gereformeerde kerken in Nederland, vergaderd te Deventer den 19 Juni 1901, heeft, bijgestaan door deputaten Synodi Prov., den Eerw. heer G. Bax, beroepen predikant te Holten, peremptoir geëxamineerd, en hem met alle stemmen toegelaten tot de bediening des Woords en der H. Sacramenten.

Namens de Classis Deventer, P. A. VEENHUIZEN, h. t. Scriba.

PROVINCIEËN.

KAS „E. B. P.” IN DRENTE.

Deputaten voor de Kas „Ex bonis publicis” in de Prov. Drente zullen D. V. 11 Juli vergaderen te Meppel in de Consistoriekamer. Aanvang twaalf uur.

Zij roepen dan op aspiranten, om geheel of ten deele voor rekening van bovengenoemde Kas te studeeren. Voorwaarden, waarop aspiranten tot het onderzoek der Commissie toegelaten worden, zijn: a. dat zij behooren tot eene der Ger. Kerken in de Prov. Drente; b. voorzien zijn, behalve van een gewoon Kerkeeraadsattest, van een getuigschrift omtrent godsvrucht en financieelen toestand;

De kerken, die voor dit loopende boekjaar nog geen collectie zonden, gelieven zich te haasten. Zij zijn: MONSTER, SCHEVELANGEN B, SCHIBLUDEN, GIESSENDAM B, GIESSEN-NEUWERK, HADDINGSVELD, LERSMOND, BAKENDRECHT, ZUID-BEIERLAND, MIDDELHARNIS, OOLTGE SLEAAT, en OOSTVOORNE. Van

c. in het bezit zijn van een geneeskundig attest aangaande goede gezondheid; d. bij voorkeur ongehuwd zijn en niet boven den ouderdom van 23 jaar.

Namens Deputaten, H. HULS, Scriba.

Nieuw-Amsterdam, 24 Juni 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispeel.

Van de Ger. gem. Amersfoort A f 5,— Van br. J. Hoekstra Gz. Apeldoorn f 1,— P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 2 Juli 1901.

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Coll. gehouden op den Zendingdag te Bedum f 84,— Coll. vjd gem. Groningen A f 70,35 P. POSTEMA, Penningm.

Warfjum, 29 Juni 1901.

Kas voor Hulpbeh. Studenten in Zuid-Holland.

Na de verige opgave zijn voor bovengenoemde Kas nog ingeomen de volgende collecten voor het loopende boekjaar: Vianen f 1,50 Numansdorp f 3,09 Spijkenisse f 10,45 Strijen f 6,29 Giesen-Oudkerk f 5,50 Zwijndrecht f 13,13 Waddingsveen f 5,— N.-Lekkerland f 10,50 Giesendam A f 9,47 Rijsoord f 9,20 Vlarlingen A f 29,90 Dordrecht C f 16,— Gouda B f 8,36 Westmass f 3,50 Meerkerk f 4,71 Volenlaarsgraaf f 4,15 De Lier f 5,77 's Gravendeel f 5,87 Voorburg f 2,75 Heerjansdam f 5,30 Ridderkerk f 20,— Alblasersdam f 14,50 Scheveningen A f 4,— Bolnes f 9,11 Leerdam A f 6,— Dordrecht A f 20,— Ouddorp f 2,10 Nieuw-Helvoet f 2,— Puttershoek f 4,40 Heineroord f 7,10 Antwerpen f 5,— vorig boekj. f 44,89 Brussel f 30,07 Delft f 44,89

Voor het boekjaar, dat met de a. s. Prov. Synode begint, zijn nu reeds ingekomen de volgende collecten: Katwijk a Z f 12,— Waarder f 8,30 Ter Aar f 3,40 Woerden f 7,92 Alfen f 21,49 Woubrugge f 2,87 Bodegraven f 19,81 Zwammerdam f 7,12 Leimuiden f 4,92 Langerak f 3,03 Nieuwveen f 6,55 Rozenburg f 4,85 Noorden f 1,69 Rijswijk f 2,50 O. en N.-Wetering f 17,89 Ridderkerk f 2,75

De kerken, die voor dit loopende boekjaar nog geen collectie zonden, gelieven zich te haasten. Zij zijn: MONSTER, SCHEVELANGEN B, SCHIBLUDEN, GIESSENDAM B, GIESSEN-NEUWERK, HADDINGSVELD, LERSMOND, BAKENDRECHT, ZUID-BEIERLAND, MIDDELHARNIS, OOLTGE SLEAAT, en OOSTVOORNE. Van

deze kerken wordt nog vóór de Prov. Synode een collectenaar haar vermogen verwacht.

A. Loois, Penningmeester.

Pernis, 21 Juni 1901.

Voor de Theologische School.

Diever f 6,05 Zevenh. als extra coll. f 2,70 Hijken f 3,42 Heerjansdam f 7,— Dwingelo f 10,62 Dokkam A f 25,—

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. J. C. van Mantgem te Hijken, Corr. Cl. Beilen, de contrib. uit:

Dwingelo, Corr. H. A. Mulder van J. W. Hessels te Eemster f 2, A. Kok te Eemster f 2, Jans Klassen te Eemster f 1, H. A. Mulder te Eemster f 1, Ds. Wessels te Dwingelo f 1, A. H. Mulder te Dwingelo f 2, Jan Klassen te Leebroek f 2. Diever, Corr. J. Timmerman, van Wed. G. Mulder f 2, J. Timmerman f 0,50, H. Hilberts f 0,50, H. A. Dijkstra f 0,30, K. W. Fledderus f 0,25, Gebr. Oost f 0,25, J. Manden f 0,25, R. Bult f 0,25, Wed. H. Noord f 0,25, W. Fledderus f 0,25, G. Moes f 0,25, J. K. Haveman f 0,25, K. J. Hessels f 0,25, J. A. Veenhuis f 0,25, M. Kiers, f 0,25, H. J. Moes f 0,25, A. Kiers f 0,25, J. Hilberts f 0,25, J. J. Veenhuis f 0,25, R. Oostenbrink f 0,25. Giften van H. Kersies f 0,25, G. Kersies f 0,25, J. Derks f 0,50, H. Kok f 1.

De contrib. uit Beilen, Corr. H. Brink, van Meijuff. de Smit f 2,50, Dr. C. Moellha. n f 4, H. Timmerman f 1, J. Bronsting f 1, J. Valentijn f 1, Joh. Boer f 1, H. Brink f 1. De contrib. van de Geref. Jongel-ver. te Vliedder f 1,50. Door dhr. M. Dekker, Corr. te Warfjum, de contrib. van J. de Vries f 5, M. Dekker f 5, P. Bakker f 2,50, K. Slotema f 2.

De Penningmeester, Zoolte, 29 Juni 1901, van de Theologische School, Potgietersingel 120. DR. H. FRANSSEN.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Door Ds. Noordewier te Meppel Zondag-geselschap f 5,50 lezers van „Het Mosterdzaad” f 2, zusters der gem. f 1 en broeders der gem. f 150 samen f 10,—

P. C. Meppel f 200,— P. C. Zuidwolde Drente f 21,40 Door Ds. Smilde, van H. Timmerman te Ommea f 50,— Door J. H. v. d. kind. der Geref. school te Hoek van Holland f 5,25

P. C. Stadskanal f 88,39 P. C. Holten f 8,66 Almelo f 29,01 Nijverdal f 45,88 'eventer A f 15,65 Oist f 3,25 'eventer B f 10,69 Rijsen f 5,50

Enter f 2,40 Vriesveen f 2,50 Haaksbergen f 2,55 Wierden f 4,76 Hengeloo(Ov.) f 41,76 Wijhe f 22,02

In nr. 25 staat: P. C. Wagenborgen f 10,91, moet zijn f 10,80

N. B. Daar de ondergeteekende enkele dagen uit de stad gaat, wordt, wat na heden 26 Juni inkomt, D. V. in een volgend nr. vermeld.

Vermelding in de Bazuin geschiedt alleen op verzoek. Doosborgh, B. DE MOEN, 26 Juni 1901. Quaestor.

DE STRIJD VOOR HET RECHT.

Wat in den oorlog der beide Z. Afrikaansche Republieken ons allen met innige deelneming en bewondering vervult; wat ons het bezoek van President Kruger aan deze stad op hoogen prijs doet stellen; wat ons aan zijn persoon en in hem aan al onze strijdende stamverwanten in Z.-Afrika eene ongewoene, warme hulde doet brengen; — dat is de lange en bange worsteling, welke in dezen krijg gestreden wordt voor de heilige zaak van het Recht — het recht der vrijheid en der onafhankelijkheid.

Lang en bang is die worsteling reeds tot op dezen stond geweest. Nog enkele maanden, en reeds het derde jaar der worsteling vangt aan, en niemand kan het einde voorzien. En bang is ze in hooge mate. De ellende, welke deze oorlog, meer nog dan andere, te aanschouwen geeft, gaat alle beschrijving te boven. Niet genoeg, dat mannen, midden uit hun vreedzaam bedrijf gerukt en tot geen

legerdienst gevormd, bij tien- en honderdtallen vallen op het slagveld, in de volle kracht des levens of ook in den bloei en in de grijsheid der jaren; niet genoeg, dat naar de onverdachte getuigenis van Miss Emily Hobhouse vrouwen en kinderen, bij duizenden als geiten samengebracht in met prikkeldraad afgesloten ruimten, in deze Engelsche kampen aan allerlei ontbering en krankheid blootgesteld zijn, zoodat er maandelijks 300 ten grave dalen; ook aan levenslooze have koelt zich de woede der vijanden. Waar nog geen jaar geleden — zoo luide dezer dagen het rapport van Generaal Smuts aan President Steyn — groene streken, vruchtbare landerijen, schoone tuinen, welverzorgde hoeven waren, tot een lust voor de oogen; daar zijn thans kale wildernissen, afgebrande plaatsen, met dynamiet opgeblazen woningen, tot verblijf nog slechts voor nachtuilen en aasvogels. Sedert de plunderende en verwoestende benden van Tilly en Wallenstein in de dertigjarige oorlog door Duitschland trokken, is er misschien naar Smuts' getuigenis bij geen oorlog een vandalisme gepleegd, als thans door Englands troepen in de velden van Zuid-Afrika. En dan bij dat alles — al

kwam morgen aan den dag de vrede tot stand, wonden zijn geslagen, die ongeneeslijk zijn en bloeden blijven tot aan het graf; ontbering en krankheid sleepen haar droeve gevolgen na zich tot het einde des levens toe; haat en wrok worden in de ziel gezaaid, die tot in verre geslachten vruchten dragen; jaren lang blijft het onschuldig vergoten bloed tot God in den hemel roepen om wraak. Bij het aanschouwen van al dat onbeschrijfelijk en nameloos wee rijst de vraag in het harte op, of de strijd dien inzet wel waard is. Is de prijs niet te hoog, de prijs van honger en gebrek, van kommer en ellende, van lichaamsspijn en zielesmart, van loed en bloed en tranen? Ware het niet nutter, niet voordeelijker geweest, om Englands eischen in te willigen, zijn suzeriniteit te erkennen en voorts onder zijn gematigd en zegenrijk bestuur in heiligheid en vrede te wonen? Allen, die slechts rekenen met de zienlijke dingen en de macht boven het recht verheerlijken, zijn tot een bevestigend antwoord geneigd. En duizenden bij duizenden kennen in onze hedendaagsche maatschappij geen hooger belang dan het nut en geen heerlijker goed dan de macht.

De wijsbegeerte heeft deze platte levensbeschouwing voorbereid, sedert zij den staat verhief tot eenige bron van het recht of in het recht niets hoogers zag dan een product der historie, wisselend, veranderend van dag tot dag. En de staatslieden hebben in onzen tijd deze wijsbegeerte toegepast. De machtige stichter van Duitschlands eenheid maakte de politiek van alle zedelijke beginselen los. Een staatsman was naar zijne meening geen rechter, die een oordeel had uit te spreken over de handelingen van vorsten en volken, maar een rekenaar, die alleen te vragen had naar het voordeel van zijn land. Want staatkunde was geen logische, geen exacte wetenschap, maar eene geschiktheid, om bij iedere wisseling der toestanden het minst schadelijke of het doelmatigste te kiezen en daarmede voor zijn eigen land en volk winste te doen. In dienzelfden geest verklaarde von Bülow aan het einde des vorigen jaars, toen hij in den Duitschen rijksdag de weigering des Keizers tot ontvangst van President Kruger verdedigde: bij twisten tusschen vreemde volken mag men niet vragen, waar het recht, waar het onrecht ligt. Een politicus is geen zedemeester, hij heeft uitsluitend met

de belangen van het Rijk en van zijn eigen land rekening te houden. Zelfs een vriend van de Boeren als de Hoogleraar Mommsen kon in dienzelfden tijd verklaren, dat opheffing van het wereldrecht van alle droomen de ijdelste is. Zoo heerscht onder de toongevende geesten op staatkundig gebied het Imperialisme alom. De berekening, het eigen belang, de wil om groot en machtig te zijn, om een Uebermensch onder de volken te wezen, leidt de beraadslagingen en besluiten in de kabinetten der Vorsten en in de radzalen des lands. De liefde en geestdrift voor het ideaal heeft plaats gemaakt voor koele berekening, voor de exploitatie der koude werkelijkheid. Op dit standpunt is inderdaad eene worsteling, als de beide Republieken in Zuid-Afrika ondernamen, eene roekelooze dwaasheid, den duren prijs van bloed en tranen niet waard. Naar den maatstaf der zienlijke dingen geoordeeld, schijnt de politiek der nutsberekening en der machtsvergoding alleszins voordeelig te zijn. Zoo wordt in vele gevallen de macht vermeerderd, de rijkdom vergroot, de invloedssfeer uitgebreid, de wereld als een buit onder de grootmachten verdeeld. Lang niet altijd toch gaat

¹⁾ Deze korte rede werd Zaterdag 29 Juni uitgesproken in de Bovenkerk te Kampen, bij gelegenheid van het bezoek van President Kruger. In de hoop, dat ze den lezers van de Bazuin niet onwelkom zal zijn, ontvangt ze hier eene plaats.

het in deze wereld naar recht en gerechtigheid toe. Er is menigmaal pijnlijke wanverhouding tusschen deugd en belooning, tusschen schuld en straf, tusschen verdienste en rijkdom. De vromen en wijzen van alle eeuwen en onder alle volken hebben zich beziggehouden met dit mysterie der zedelijke wereldorde, met dit verbijsterend probleem der Godsregering. Het is het probleem van alle denkers der menschheid, van de profeten en dichters des Ouden Verbonds bovenal van Asaf en Job, van Jesaja en Jeremia. Altijd bij vernieuwing stijgt uit het benard gemoed de bange vraag naar den hemel op: waarom staat de Heere van verre en verbergt Hij zich in tijden van benauwdheid? Waarom verstoot Hij in eeuwigheid en rookt Hij tegen de schapen zijner weide? Heeft Hij vergeten genadig te zijn, heeft Hij zijne barmhertigheden door toorn toege sloten? Houdt zijne goedertierenheid in eeuwigheid op, heeft zijne toezegging een einde van geslacht tot geslacht?

Maar zie, als zulke overwegingen van twijfel en ongelof hier in Europa zich van steeds meerdere zielen meester maakten, terwijl de machtsverheerlijking door de staatslieden toegepast en door de mannen der kunst in roman en drama gehuldigd werd, drong van uit Zuid-Afrika eene stem tot onze ooren door, die al deze overleggingen als een zeepbel uiteenspatte deed; die de volken wakker schudde uit hun berekeningspolitiek, en die krachtig en luide genoeg getuigt: neen, daar is nog een hooger goed dan welvaart en macht, dan rijkdom en eere, dan rust en vrede, dan goed zelfs en leven; het is het Recht, dat God ons schonk, om vrij, om onafhankelijk, om ons zelve te zijn.

En wie zijn het, die deze sprake tot ons doen uitgaan? Zijn het mannen van naam, wonend in de centra der beschaving, opgevoed in de wijsheid der eeuw, om de hoogte van hun cultuur tot aan de einden der wereld geroemd? Gij allen weet beter.

Menschen zijn het, onder den naam van Boeren bij alle volken bekend, eenvoudig van levenswijze, met vele gebreken behept, met veel kaf onder het koren, maar in hun kern trouw aan der vaderen geloof, gevoed met de wijsheid des Bijbels, onverzettelijk van karakter, door eene onuitroeibare zucht naar vrijheid bezielde, op zelfstandigheid meer dan op het leven gesteld. En die zelfstandigheid willen zij handhaven zelfs tegenover een volk als het Engelsche, dat door zijn edelen zin, zijn rijke gaven, zijn hooge beschaving, zijn Christelijken geest, zijn warmen Zendingssijver boven alle volken den eerepalm wegdraagt, doch thans helaas aan den leiband loopt van de Rhodesen en Chamberlains en van de mannen van de straat. Ook tegenover dat volk willen ze vrij zijn en hun rechten handhaven, onze stamverwanten in Zuid-Afrika. Men moge ons breken, zoo roepen zij, maar bukken en buigen doen wij niet! Liever sterven dan knielen! Liever het leven dan de vrijheid verloren! Want het recht is aan onze zijde. Voor dat recht staan wij pal. Voor dat recht hebben we alles, ook het kostelijkste en dierbaarste, veil. Kent gij dat volk vol heldenmoed? Dat vrije volk zijn wij!

Maar wat is dat hooge goed dan, waarvoor zij strijden ten bloede toe? Wat is dat recht, dat zij verdedigen met hand en tand, dat zij hooger achten dan alle genietingen des levens, dan alle schatten der aarde? Het is het Recht der vrijheid en der onafhankelijkheid, waarvoor de Republieken, door den nood gedwongen, nu bij vernieuwing den bangen strijd hebben aanvaard. En dat recht is zulk eene worsteling, zulk eene offering, zulk een duren prijs van bloed en tranen ten volle waard. Want recht in het algemeen is iets onbeschrijfelijk heerlijk; het is een van de grootste, rijkste goederen der menschheid. Recht is zedelijke bevoegdheid, zedelijke kracht, om ergens aanspraak op te kunnen maken en

die aanspraak tot zelfs in het opperste gerechtshof, in de vierschaar van den Rechter van hemel en aarde te kunnen laten gelden. Alle Recht is een kunnen, geen physisch kunnen als van den geweldenaar, maar een geestelijk, een zedelijk kunnen, dat oneindig sterker is dan lichaamskracht en staatsgeweld. Het is gelijk aan de macht van het onschuldige, weerlooze kind, dat de hand des moordenaars met lamheid slaat en in ontzetting terugdeinzen doet. Het is de onzichtbare kracht van hem, wiens zaak overeenstemt met de eischen der Goddelijke gerechtigheid. Recht is onzienlijke glorie, geheimzinnige majesteit, zedelijke, eeuwige kracht. Het is de grondslag, de omheining, de bescherming, de beveiliging van aller dingen wezen en bestand. Het is het cement, waar het gebouw der schepping in vast ligt; de zuil, waar het heelal op rust; de atlas, die de wereld draagt. Neem het Recht weg en het heelal stort in puin; de kosmos wordt in een chaos verkeerd, en de menschheid wordt aan een troep wilde dieren gelijk.

Voor zulk een Recht, voor het recht, om vrij en onafhankelijk te zijn, treden de Republieken in Zuid-Afrika op. Zij gorden het zwaard niet aan voor goud en diamant, voor machtsuitbreiding en winstbejag. Het is het recht hunner zaak, dat hen uit de rust heeft wakker geschud en ouden en jongen naar de wapenen deed grijpen. Dat recht is het hooge goed, hetwelk ze handhaven ten koste van goed en bloed. Dat is het ideaal, hetwelk hun ziel in geestdrift ontvonkt. Dat is de kracht, die hun kanonnen en geweren bestuurt, die hun generaals en veldcornetten tot helden maakt, en aangordt met allen verwonderende, met schier bovenmenselijke kracht.

En dat Recht, door Englands staatslieden snood vertreden, vindt weerklank in de conscientien aller volken; het ontvangt bevestiging in het rechtsbesef van gansch Europa en Amerika; het verbindt de harten aller edelen aan de zaak der Republieken met trouwe aanhankelijkheid; het doet alle vromen met biddende harten en smeekende handen opzien tot Hem, in wien alle recht zijn Schepper en Handhaver vindt.

Is dat recht dan geen macht, als het heel de wereld met bewondering voor de heldenschaar vervult, als het aller ziel doet trillen van verontwaardiging over Englands wandaad, als het de volken in hun machteloosheid doet toornen over de werkeloosheid hunner regeeringen? Meet daaraan dan de heerlijkheid, de majesteit, de onschatbare waarde van het Recht. Het is het rijkste, kostbaarste goed, dat God aan zijne schepselen schonk.

En daarom is het meer waard dan goed en bloed, dan rust en vrede, dan rijkdom en macht. Het is geen goud, met de oogen te zien, met de hand te tasten, op de schaal te wegen. Maar het is een hooger, een edeler, een rijker goed dan de schatten der aarde, het is een geestelijk, een zedelijk, een waarachtig, een duurzaam, een onverwinnelijk, een eeuwig goed.

Een onverwinnelijk en eeuwig goed. Wij weten den uitslag der worsteling niet, en wagen ons aan geen profetie. Maar al zou de inlijving der Republieken het einde zijn van dezen bloedigen kamp, dan nog is de strijd niet te vergeefs gestreden en de worsteling niet te duur betaald. Voor ons niet, voor de menschheid niet. Want het rechtsbesef is versterkt, het recht in zijn onkrenkbare majesteit erkend, het oude geloof in zijn heldenkracht beproefd, het geestelijk goed in de menschheid vermeerderd, de machtspolitiek in haar schaamteloosheid ten toon gesteld. En nog minder ware de strijd voor onze stamverwanten in Zuid-Afrika te vergeefs geweest. Want al zouden zij het onderspit delven, wie kent, wie berekent den geestelijken zegen, dien deze worsteling heeft afgeworpen, in loutering van het karakter,

in terugkeer van den levensernst, in oetmoedige belijdenis van schuld, in waarachtige bekeering tot God? Wien is het gegeven, de vreedzame vrucht der gerechtigheid te schatten, die de kasijding van dezen strijd afwerpt en afwerpen zal voor de duizenden, die er door geoefend worden? Eerst aan de overzijde des grafs, eerst in de onzienlijke wereld, wordt de vrucht van dit zaaisel van bloed en tranen aanschouwd.

Doch, wat spreken we, als ware de strijd reeds verloren? Er bestaat immers voor wanhopigen geen grond. Nog staan de tien- en honderd- en duizendtallen in het veld, met onuitroeibaar geloof, met onbezweken moed, met bewonderenswaardige volharding. Zoolang Generaal Smuts aan President Steyn kan schrijven: onze vrouwen en commando's zullen liever alles ontberen dan den strijd om hun heilig recht wegens honger opgeven; zoolang eene moeder, hare kinderen samenroepende, in het gezicht harer brandende woning, den Psalm aanheffen kan: Prijs den Heer met blijde galmen, Gij mijn ziel hebt rijke stof — zoolang wanhopigen wij niet.

Want het Recht is des Heeren. Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid zijns troons. De wereld richt Hij in gerechtigheid en alle volken oordeelt Hij in rechtmatigheid. Schijnbaar moge het onrecht dikwerf zegevieren en het geweld de overwinning behalen. In der eeuwigheid is toch al het recht van Gods gerechtigheid. Want alle Recht heeft in Hem zijn onwankelbaren grondslag en vastigheid. Het zegeviert menigmaal door de diepte des lijdens heen, door de duisternis der doodsschaduw heen.

Als gij er aan twijfelen mocht, slaat dan naar het Kruis van Golgotha het oog. Daar is gebleken, dat het Recht meer waard is dan de gansche wereld, dat de hoogste prijs er niet te kostbaar voor is. Want welke prijs is kostbaarder dan het bloed van den Eeniggeborene, die nooit eenige zonde gedaan of gekend heeft en die desniettemin aan het recht Gods gehoorzaam is geworden tot den dood des kruises toe? Maar in zijn dood viert de gerechtigheid zelve haar hoogsten triomf en brengt daarom ook opstanding en leven, vrede en vreugde mede. Zoo ook vinden allen, die het Recht, het recht in zijn wezen en beginsel, die het recht Gods in hun eigen ziel en daarbuiten in de wereld erkennen, op des Heeren tijd genade en heil. Want al is het, dat zij als het volk Israëls dikwerf moeten uitroepen: om uentwille worden wij den ganschen dag gedood, wij zijn geacht als schapen ter slachting, — in dat alles zijn zij toch meer dan overwinnaars door Hem, die hen liet gehad heeft. Want zij zijn met den apostel Paulus verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch eenig ander schepsel hen zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus hunnen Heere.

BAVINCK.

TER ZAKE.

De *Zuider Kerkbode* bevatte de vorige week een artikel van Ds. Littoij, dat in ruimeren kring de aandacht verdient. Te meer, omdat sommige bladen het stukje van Dr. Wagenaar, waartegen het gericht is, met blijkbaar welgevallen opnamen. Het luidt aldus:

BELJDENIS EN SCHOOL.

Het doet mij leed, dat ik mij bij vernieuwing geopen moet gevoelen te schrijven met het oog op en naar aanleiding van hetgeen door Dr. W., mijn mede-redacteur, de verledene week geschreven is in de *Kerkbode*. Het geschiedde in een volzin met een tusschenzin. Hoezeer het mij leed doet, toch mag en kan ik niet anders.

Ja, als mede-redacteur ben ik het aan vele mijner mede-broeders en ook aan mij zelve verschuldigd. Immers hetgeen in den bewusten volzin en tusschenzin gezegd wordt door Dr. W., werpt een leelijke schaduw op Prof. Bavinck, op zijne „vrienden” en op vele Zeeuwse predikanten; ook op den ondergeteekende, want hij behoort als Curator tot de bedoelde „vrienden,” die tot het houden van een „school” te Kampen hebben meegewerkt, en tot „de Zeeuwse predikanten,” die op de predikanten-conferentie met alle predikanten op één na het verzoek onderteekenden, het verzoek n.l.

om den Schooldag niet 2 Juli, maar Donderdag 4 Juli te doen plaats hebben. Als er dus van schuld in dezen sprake wezen moet, staat hij dubbel schuldig. Omdat hij zich daarvan echter noch voor zichzelf, noch voor de andere broeders bewust is, deelt hij hier het verloop der zaak mede, teneinde de lezers voor wie ook deze zaak gebracht werd, de gelegenheid te geven er over te kunnen oordeelen.

Dr. W. schrijft:

»De Hoogleraar, Prof. Bavinck organiseerde met zijne vrienden in dezelfde week (Zeeuwse predikanten begeerden reeds, dat 't wezen zou op denzelfden dag!) — een soort concurrerenden Theologische-Schooldag te Kampen.»

Indien deze Hoogleraar daarbij zoo op den voorgrond was getreden, als hier door Dr. W. den indruk wordt gegeven, zou daar met recht en reden nog niets tegen ingebracht kunnen worden. Een Schooldag te houden en te organiseren is, naar ik meen, toch wel geoorloofd. Ik zie niet in, waarom bij een Universiteitsdag ook niet een Schooldag zou mogen komen. Maar weet Dr. W., dat Prof. Bavinck daarbij zoo op den voorgrond trad, gelijk men uit zijn schrijven onwillekeurig den indruk krijgt?

Wat nu is hiervan waar? Dit, dat in Groningen bij name, maar ook in Zeeland en in andere provinciën reeds eenige jaren, vóór wellicht Dr. B. er aan dacht, naar een Schooldag gevraagd is, en dat verleden jaar deze zaak op de Curatoren-vergadering gebracht, aldaar besproken en aangenomen is, en wel, naar ik zeker meen te weten, met algemeene stemmen. Voorts, dat door het Curatorium eene commissie is benoemd, die dezen Schooldag zou organiseren. Niet Dr. Bavinck en eenige zijner „vrienden” organiseerden dus dezen Schooldag, maar eene daarvoor door 't Curatorium benoemde commissie. De belangen van het Hooger-Onderwijs, aan de Theologische School te Kampen gegeven, mogen tot verheffing van dat onderwijs en tot verhooging van den bloei der Theol. School immers even goed en met evenveel recht op een Schooldag behartigd worden, als sinds jaren geschiedde op een Universiteitsdag, met het oog op het Hooger-Onderwijs aan de Vrije Universiteit gegeven en in het belang der Inrichting. Professoren, Curatoren en allen, die de „eigen Inrichting der Kerken” liefhebben, mogen en moeten zich toch evenzeer door God geroepen gevoelen om den bloei van het Onderwijs, door alle goede middelen te bevorderen, als de Professoren, Directeuren en Curatoren der Vrije Universiteit zich daartoe mogen en moeten geroepen weten. En wat nu in de tweede plaats de hier door mij gecursiveerde woorden van Dr. Wagenaar aangaat, de woorden: „in dezelfde week” daarentrent moeten de lezers weten:

1o. Dat, zoals gezegd is, reeds verleden jaar door het Curatorium is bepaald, dat in de eerste week van Juli, als de examina afgelopen waren, en de Curatoren en Professoren hunne jaarlijksche vergadering hebben, de Schooldag plaats hebben zou.

2o. Moeten zij weten, dat zij toen niet konden bekend zijn met de week waarin en den dag waarop de gewone Universiteitsdag zou gehouden worden. Dat konden zij niet weten, om reden deze dag, volgens de officiële verslagen in 1892 gehouden werd 29 en 30 Juni, in 1894 op 26 en 27 Juni, in 1898 op 6 en 7 Juli en in 1899 op 27 en 28 Juni. Alleen dan, wanneer men daarvoor een vaste week had, kon er mee gerekend zijn geworden, en er zou in dat geval ongetwijfeld ook mee gerekend zijn.

Dus deze opmerking „in dezelfde week” mag wel wegvallen, dewijl vele lezers (wij hebben er al ontmoet) wellicht de gedachte gekregen hebben, dat „Prof. Bavinck en zijne „vrienden” opzettelijk deze week hebben gekozen.

En wat nu in de derde plaats den tusschenzin betreft, nam. de woorden: „Zeeuwse predikanten begeerden reeds, dat het wezen zou op denzelfden dag!” in der waarheid, ook deze woorden mogen niet onweersproken blijven. Vergeleken toch bij de onmiddellijk voorgaande woorden hebben we hier zelfs een climax, een . . . nog erger. Voor mij staat het echter vast, dat niet één der Zeeuwse predikanten dat „begeerde.” De geschiedenis is zóó, lezers: na een drukke Prov. Synode was het den daarop volgende dag Predikanten-conferentie. Ds. Meulink nu en andere broeders, die gaarne op de minst kostbare wijze den Schooldag te Kampen wilden bijwonen, besloten een schrijven te richten aan de commissie, door het Curatorium ten behoeve van dezen dag benoemd, met het verzoek, om in plaats van Dinsdag 2 Juli Donderdag 4 Juli den Schooldag te houden om reden zij dan, naar het gebruik der vorige jaren, Woensdag te voren eene vacantiekaart koopen en mitsdien veel goedkoper reizen konden. Ds. Meulink stelde den brief met dit verzoek op, en wij allen deze broeders ter wille wilden zijn, onderteekenden zij hem, na hem, onder de discussie door, gelezen te hebben. Allen behalve Dr. W., deze gaf hem ongeteekend over. Ind en nu Dr. Wagenaar het teekenen namet — wat in elk geval zijne zaak en zijn recht was — omdat hij wist, dat op denzelfden dag de Universiteitsdag werd gehouden, wel, dan had, dunkt mij, onze broeder ons dat moeten zeggen of daaraan moeten herinneren. Dit geschiedde niet en wij wisten het niet. Hadden wij het geweten, dan zou de brief niet zijn opgesteld, veel minder door allen onderteekend zijn geworden.

Of wij het toen al konden geweten hebben, kan ik zelfs nu nog niet zeggen. Dit weet ik wel, dat ik en zeker allen met den datum van den Universiteitsdag bekend werden, door het antwoord ons in de *Bazuin* gegeven, dat nam. ons verzoek niet kon worden ingewilligd, om reden het dan te Arnhem Universiteitsdag was en de commissie het niet op denzelfden dag mocht en wilde stellen. Men moest van Kampen naar Arnhem kunnen gaan. Toen ik en, naar ik vertrouw, allen die met mij het verzoek onderteekend hebben

de reden der weigering vernamen, keurden wij haar van ganscher harte goed.

Ziedaar het licht dat moest opgaan over de aanklacht, die de lezers nu beoordeelen mogen.

We danken Br. Littoij hartelijk voor deze noodige en nuttige weerlegging van Dr. Wagenaar's ondoordachte woorden.

Het goed recht der Theol. School moet door hare vrienden verdedigd worden, telkens wanneer het aangevallen of gekrenkt wordt.

BAVINCK.

Theologische-Schooldag

gehouden 1 en 2 Juli 1901

te Kampen.

Eene talrijke schare kwam Maandagavond saam in het ruime en voor den Schooldag ingerichte kerkgebouw aan den Burgwal, om de ure des gebeds bij te wonen, die volgens besluit der Curatoren aan den Schooldag vooraf zou gaan.

Ds. Schuurman van Alf en a/d Rijn, die bij deze gelegenheid als voorganger optrad, legde tot grondslag van zijne rede de woorden uit 2 Cor. 4: 15: Want al deze dingen zijn om uentwil. Op schoone wijze stelde hij in het licht, hoe God den rijkdom zijner genade dienstbaar maakt aan de gemeente zijns Zoons. Al is de eere van zijn Naam ook het einddoel aller dingen, dit einddoel wordt toch ook daardoor bereikt, dat God naar zijn welbehagen de gemeente met zijne gaven siert en in haar de heerlijkheid zijner deugden tot openbaring brengt.

Onder de zegeningen en weldaden, welke de Heere aan zijne gemeente schenkt, behoort ook de Theologische wetenschap, welke geen private liefhebberij is maar voor de kerk dringend noodig is, evenals omgekeerd de kerk geen tegenstelling vormt met de theologie maar haar te dienen en te leiden heeft.

Daarom heeft de kerk ook voor haar eigen welzijn behoefte aan een School ter opleiding van hare dienaren en zij heeft die School dan ook zoo goed mogelijk te verzorgen en van al datgene te voorzien, wat tot volbrenging van hare taak van noode is.

Na deze gedachten ontwikkeld te hebben, ging Ds. Schuurman in een hartelijk gebed voor en droeg de belangen der School aan den Troon van Gods genade op, Hem tevens smeekende om een zegen voor de samenkomst van den volgende dag.

Na den bedestond begaven vele broeders en zusters zich naar de aula der Theol. School en brachten daar eene aangename en boogst gezellige ure door. Er heerschte een opgewekte, blijmoedige geest. Men was algemeen verheugd, elkander weder van aangezicht tot aangezicht te zien op die plaats, waar het meereendeel vroeger de opleiding tot den dienst des Woords ontving. De reunie deed het harte goed en spelde iets goeds voor den volgende dag.

Dinsdagmorgen kwam eene groote schare, meest bestaande uit broeders en zusters buiten Kampen, samen in de Burgwalkerk.

Na het zingen van Ps. 113: 1 las de President-Curator Ds. Noordewier, Ef. 4: 1-16 en opende de vergadering met gebed.

In zijne openingsrede beantwoordde Z.Eerw. de volgende drie vragen: 1o waarom eerst nu een Theol. School-dag? 2o Hoe moeten wij dien dag beschouwen? 3o Welke vrucht mogen wij er van wachten? De 1ste vraag beantwoordende, wees Z.Eerw. op de geschiedenis der Theol. School, die tot 1896 een gezellig samenzijn één's per jaar voor ons volk medebracht. Sedert 1892 is er zooveel veranderd. Daarom eerst nu. De 2de vraag beantwoordende merkt Z.Eerw. op, dat deze dag niet bedoelt te zijn een actie tegen de V. Universiteit, geen nabootsing, geen reclame, geen concurrentie. Leve, groeie en bloeie de Vrije Universiteit. De belangstelling in de Theol. School is echter roeping der kerken, zoolang deze hare School houden. De dag bedoelt, de liefde tot de Theol. School, tot de eigen wetenschappelijke Opleiding te kweken. De 3de vraag beantwoordende, wijst Z.Eerw. op onze onwaardigheid, waardoor wij alle vrucht missen moesten. Toch hopen wij op versterking der broederlijke liefde, der financiële krachten, der liefde tot nadenken en onderzoek van de belangrijke kwestie der Opleiding.

Als eerste referent trad op de heer Dr. Bouwman van Hattem, die sprak over „de betekenis van de Gereformeerde belijdenis voor de wetenschap.”

Tijdens de lezing v/h referaat werd binnengeleid de HoogEd. Heer Staats-president, Kruger, die onder het zingen van Ps. 100: 4 plaats nam. De Pres. Curat. herinnerde hem aan de J.L. Zondag gehouden bidstonden en sprak de blijdschap der vergadering uit over de tegenwoordigheid van Z.H.Ed.Gestr., waarop

hij ongeveer het volgende antwoord gaf :

Mijne Heeren en Broeders! Dank voor uwe woorden! Gelijk Mozes door zijne vrienden Aäron en Hur, zoo worden wij door uwe geboden ondersteund, als ons geloof zakt. Dit doende steunt gij ook de onderdanen van de Republiek en den Vrijstaat, die met uwe geboden bekend zijn. Wij worden gekastijd; maar wij kennen onze ellende en vluchten naar den Heere Jezus. Hij heeft beloofd, dat Hij zijne rookende vlaswiekjes en gekrookte rietjes, ja zijne tortelduifjes niet verachten zal. Nu zal Hij komen om te verlossen; wanneer, weet ik niet.

De vijanden hebben nu de Kaffers geleerd, de vrouwen en kinderen niet te sparen. Maar wij moeten letten op des Heeren woord: Ik zal vijandschap zetten enz. Het gaat tusschen Christus en den duivel. De vijanden halen hunne ammunitie bij den duivel. Die God willen dienen en ook Mammon, zijn verraders. Maar „ik is zeker in de belofte des Heeren.”

Na de rede van den heer President wordt op voorstel van Ds. van Goor gezongen Ps. 42 : 5.

Dr. Bouwman resumeert hierop als volgt: De belijdenis heeft eene groote en geheel eenige beteekenis voor de wetenschap. Zij bevat de grondbeginselen voor de Gereformeerde beoefening der wetenschap.

Aan deze belijdenis zijn de mannen van de wetenschap, voor zoover zij Gereformerd zijn, gebonden. De vrijheid voor de beoefening der wetenschap wordt hierdoor niet gehinderd. Dit zal wel zoo zijn, indien de beoefenaar der wetenschap niet staat op den bodem van Gods Woord en de belijdenis. Maar als lid der kerkelijke gemeenschap gevoelen zij zich één met de belijdenis, deze is voor hen geen lastige, geen onnatuurlijke band, maar uitdrukking van hun geloof. Vrijwillig aanvaarden zij dezen band, vrijwillig kunnen zij, zich stellende op den grondslag der belijdenis, met andere geleerden aan eenzelfde inrichting, samenwerken.

Na voorlezing van het referaat ving een levendige bespreking aan, waaraan deelnamen Ds. Eskes, Dr. van Goor, Prof. Dr. Bavink, Prof. Biesterveld, Prof. Lindeboom, en waardoor de referent in de gelegenheid kwam om met nog meer nadruk te doen uitkomen, 1a dat het aannemen van de „Gereformeerde beginselen” zonder meer als grondslag voor de wetenschap onduidelijk, onvolledig en onwetenschappelijk is; 2e dat de mensch door de zonde in kracht en helderheid van het nadenken van Gods gedachten is bedorven, maar dat hij toch nog logisch denken en tot resultaten komen kan, hoewel de methode van wetenschap beoefenen immer den invloed der zonde doet gevoelen; 3e dat hoewel alleen Gereform. mannen in de praktijk aan de belijdenis kunnen gebonden worden, toch moet gehandhaafd worden, dat eigenlijk ieder wetenschappelijk man daaraan gebonden is, dat buiten de Gereform. belijdenis eigenlijk geen Gereform. beginselen bestaan; 4e dat het noodig is, zich goed rekenschap te geven van wat een *beginnel* is; 5e dat ieder wetenschappelijk man in de eerste plaats heeft te rekenen met de belijdenis van de kerk, waartoe hij behoort, omdat hij in zijne geloofsvertuiging daaraan reeds gebonden is; 6e dat nieuwe formulering van de Gereform. beginselen niet aan te raden is.

De namiddagvergadering, niet minder goed bezocht dan de morgenzitting, werd gepresideerd door Dr. G. van Goor. Gezongen werd Ps. 133 : 1 en 3, waarna de Voorzitter vooringing in het gebed. Referent was Prof. D. K. Wielenga, die het onderwerp inleide: de verhouding der Geref. kerken tot het Theol. onderwijs tijdens de Republiek. Na het gehouden referaat resumeert Prof. Wielenga het gesprokene in de volgende stellingen: 1e. De Opleiding tot den dienst des Woords heeft van het begin der Reformatie af aan, hier te lande het vraagstuk van het Theol. Onderwijs beheerscht, en, zij het ook onder gewijzigde omstandigheden, zij is dat blijven doen de volgende eeuwen door tot op den tegenwoordigen tijd.

2e. Bij de eerste, in de geschiedenis gememoreerde, bespreking van kerkelijke mannen, saamgekomen om over de belangen der Ned. Geref. kerken te beraden, n.l. te Wezel 1568, waar het ook ging om de vraag, hoe te voorzien in de belangen van Theol. Onderwijs en Opleiding, hadden deze mannen ter voorziening in behoeften van beide het oog op het stichten van een eigen kweekschool.

3. Overeenkomstig dit streven hebben de kerken hier te lande in aansluiting aan de beginselen in dezen door CALVIN voorgestaan het *Doctoraat of Professoraat* onder de Kerkelijke Ambten opgenomen en altijd door gehandhaafd, niet het minst krachtig en beslist in de thans nog vig. Kerkenorde van 1618/19. 4. Ook, waar de kerken naar de toenmalige inzichten omkrent het recht en

de roeping eener Christel. Overheid inzake het Hooger Onderwijs en omtrent de roeping der Overheid circa Sacra in verband met de toenmaals gehuldigde verhouding van Kerk en Overheid, de Overheidsbemoening inzake de stichting van Geref. Universiteiten en Illustre Scholen dankbaar hebben aanvaard, hebben zij naar haar recht en belang in dezen altijd vastgehouden aan hare „geestelijke hoogheid” over de Theol. Professoren en de Theol. Faculteit en wel in dien zin, dat de Theol. Professoren, als zoodanig in dienst der kerken aan haar „subject” zijn, zoodat ook aan haar oordeel en censuur over dezen toekomt.

5e. Het is aan de kerken, ook na eene ernstige en langdurige poging niet gelukt in dezen hare beginselen door een gewenschte verhouding van Kerk en Theol. Onderwijs in toepassing te brengen, als daarin tegengestaan én door de Overheid krachtens hare Erastiaansche beginselen in dezen én door de Universiteiten zelve wegens hare overdrevene opvatting van hare „Universitaire autonomie of libertas.”

6e. Terecht is door Dr. A. KUYPER Sr. deze wanverhouding tusschen Kerk en Theologische Faculteit „de Achilleshiel van onze kerken” in dien tijdgenoemd. (De Leidsche Professoren enz. pag. 48).

7e. Naar eisch der Geref. beginselen, met name inzake „Doctoraat en Professoraat,” gelijk die ook zijn uitgesproken en pleit door de Gereformeerde kerken en de Geref. belijders in den door ons gememoreerden strijd over de verhouding der Geref. Kerken tot het Theol. Onderwijs, moet de oplossing van het huidige geschil inzake de „Opleiding” in die richting gezocht worden, dat de Theol. Professoren, met de opleiding belast, als *zoodanig* subject zijn aan de kerken en wel gelijk deze in Nat. of Gen. Synode zijn vergaderd, met andere woorden: aan de Nat. of Gen. Synode zelve.

Aan de hierop volgende discussie werd deelgenomen door Prof. Biesterveld, Ds. W. Diemer, en Ds. Littooy, wat den Referent gelegenheid gaf, zijn standpunt in de stellingen ingenomen, nader uiteen te zetten als zich plaatsend op den grondslag van het jus constitutum. Dus de Professoren hebben een kerkelijk ambt en zijn daarom aan de kerken subject.

Ook deze vergadering werd voor een groot gedeelte bijgewoond door president Kruger. Eer Z.H.E.d. vergadering verliet werd hij nog op welsprekende wijze toegesproken door Dr. van Goor, die „vader en broeder Kruger” met zooveel blijdschap in deze vergadering ontvangen, van hare blijvende voorbede verzekerde en Gods hulpe hem toebad. Daarna nam de President weder het woord en verklaarde, veel gehoord te hebben, dat hem als ongeleerde te hoog ging, maar dat hij het goed begrepen, dat men hier de wetenschap wil opbouwen op Gods Woord. Daartoe wekte hij allen op: houdt u in uw wetenschap aan het Woord Gods. Dan kunt gij niet dwalen. Anders verliest gij den zuiveren godsdienst en dan is men een onvernünftig beest. En wat hij, de ongeleerde, uit het Woord Gods weet af te leiden, dat zullen de geleerden ook toch wel kunnen. Voorts geeft hij nog als zijn gevoelen te kennen, dat niet de kerk over de politiek, noch de politiek over de kerk moet heerschen.

Tewijl de vergadering zingt ps. 134 : 3, vertrekt de President.

De vergadering werd gesloten door den Voorzitter na dankbetuiging aan allen, die tot het welslagen der vergadering hebben meegewerkt. Na het zingen van Ps. 72 : 11 ging Prof. Wielenga voor in dankgebed.

Aan den maaltijd werd door 120 gasten deelgenomen; ook President Kruger zat mede aan. Z.H.E.d. ging hier voor in het gebed en sprak nogmaals op hartelijke en ernstige wijze de vergaderden toe. Een zeer opgewekte toon heerschte, en met dank aan den Heere mag worden gezegd, dat deze Schooldag uitnemend is geslaagd.

»FILIPPUS.»

Scheurkatalenders in de Kazerne.

Door mej. G. v. d. Heijde, 's-Gravenhage: van de Chr. Jongedochters-ver. „Wees en zegen” f 5,00

Deze gift was een inderdaad eene groote verkwikking, te meer omdat de bijdragen zoo druppelsgewijs inkomden.

Begint de stroom weldra niet milder te vloeien, dan zullen we van jaar tot jaar achteruitgaan; wat er wel eens zou kunnen toe leiden, dat ook het getal Kalenders, hetwelk voor de soldaten bepaald werd, allengskens inslonk. Laten we dit voorkomen, en door nieuwe bijdrage dezen belangrijke arbeid steunen.

Voor het ontvangene zegt hartelijk dank E. KROPPVELD.

Rijswijk, 29 Juni 1901.

EFFATHA.

Effatha, de Vereeniging, welke zich ten doel stelt het verstrekken van Christelijk onderwijs en opleiding aan doofstomme kinderen en jongelieden, hoort hare Algemeene

Jaarvergadering te houden *Donderdag 18 Juli*, voorm. te elf ure, in het lokaal voor Chr. belangen, Stationsweg te Meppel. Aan de beurt van aftreding als bestuurslid is Ds. M. van Minnen te Utrecht. Op de Agenda komen o. a. de vragen voor: hoe plaatsing te bekomen voor de doofstomme meisjes, die in Effatha voor dienstbode zijn opgeleid? Hoe behooren ingekomen giften te worden bekend gemaakt, opdat de ijdelheid en hoogmoed niet worden gevoed?

Woensdagsavonds om 8 uur zal in het kerkgebouw der Geref. kerk te Meppel bidstond voor Effatha worden gehouden.

Belangstellenden van elders, die zich aanmelden bij den hr. J. Tennis, Kerkstraat te Meppel, kunnen logies bekomen. Bij genoegzame deelname zal een gemeenschappelijke maaltijd worden gehouden.

G. H. VAN KASTEEL.

Buitenlandsche Kerken.

Rusland. De excommunicatie van graaf Leo Tolstoj. — Voor korten tijd is Tolstoj, die door zijne geschriften eene algemeene bekendheid en vele aanhangers ook buiten Rusland verkregen heeft, door de „heilige Synode” van de Russische kerk afgesneden. Het stuk, waardoor dit besluit aan de kerk bekend gemaakt is, was geteekend door zeven leden der Synode, vier aartsbisschoppen en drie bisschoppen. Daarin wordt gezegd, dat Tolstoj in zijne geschriften vernietiging van alle dogma's der orthodoxe kerk en van het wezen des Christendoms predikt, wijl hij den Drieënen God loochent, de Godheid van Christus aanrandt, de sacramenten verwerpt en de onbevekte ontvangenis van Maria miskent. Daardoor had hij zelf zich losgescheurd van de kerk, en iemand, die aldus het geloof aanrandt, omdat hij den persoonlijk levenden God, den Schepper en Onderhouder der wereld, en Jezus Christus, den Verlosser der wereld loochent, mag niet als lid der kerk geduld worden.

Ten slotte worden de leden der kerk opgewekt om voor hem te bidden, opdat hij tot boete en bekeering mag komen.

Het moge ietwat sterk uitgedrukt zijn in dit stuk der Synode, als gezegd wordt, dat Tolstoj den levenden God loochent, toch is het gebleken, dat hij verder van de waarheid afgeweken is, dan men tot hertoe algemeen dacht. Hij heeft als antwoord op dit schrijven der Synode zijne leerstellingen in kort bestek gepubliceerd. Daaruit is duidelijk, dat hij de grondwaarheden van het Christendom verwerpt en een filosofisch stelsel voor de leer der Schrift in de plaats stelt. Zijne afwijkingen bepalen zich niet tot eenige bijkomstige zaken, zooals deelname aan den krigsdienst, maar zij raken wel degelijk de fundamentele leerstukken des Christendoms. Zijne vrouw heeft aan den eersten onder-teekenaar van het stuk der Synode Antoni, aartsbisschop van St. Petersburg, over den ban op haren man toegepast geschreven, waarin zij het besluit der Synode hard noemde en in strijd met de wet der liefde door Christus gegeven.

De aartsbisschop heeft haar van antwoord gediend, waarin hij het recht der Synode handhaaft en zegt, dat zij niet hard geweest is tegenover haren man en evenmin de wet der liefde geschonden heeft, maar wel, dat Tolstoj tegenover zichzelf hard is, omdat hij het geloof in Jezus Christus, den Zoon des levenden Gods heeft verloochend. Het besluit der Synode is zelfs een daad der liefde, om daardoor haar man tot boete en bekeering en tot terugkeer tot de kerk te brengen en de geloovigen tot 't gebed voor hem op te wekken.

Deze daad der Synode wordt verscheidend beoordeeld, omdat zij niet door gevangenis of verbanning gevolgd wordt. Sommigen meenen, dat met Tolstoj een uitzondering gemaakt wordt, omdat hij tot den gravenstand behoort. Gewone menschen worden, als zij met de orthodoxe kerk breken, niet alleen geëxcommuniceerd, maar ook door den burgerlijken rechter gestraft, en óf door de politie in een klooster opgesloten óf met andere harde straffen, meestal met verbanning naar Siberië of verbeurdverklaring van hun bezittingen gestraft.

Andere zien in de straf, die alleen een kerkelijke is, op Tolstoj toegepast, een verlaten van den weg, die tot hertoe in Rusland gevolgd is.

Iemand, die een kenner van de Russische toestanden genoemd wordt, schrijft in een der Duitsche bladen over deze zaak en zegt: „Wat een middeneeuwsche onverdraagzaamheid schijnt, is in de werkelijkheid een groote en beduidende schrede tot verdraagzaamheid. Sedert menschegeheugenis heeft men van zulk een mildheid, in de straf voor den afval, der orthodoxe kerk niet gehoord. Ja, dat de kerk, zonder de hulp van den staat in te roepen, op Tolstoj slechts een kerkelijke straf toepast, is in Rusland iets geheel nieuws.”

De misdrijven van graaf Tolstoj vorderen naar de bestaande wetten de hardste wereldlijke straffen. Daaruit verklaart zich de verbazing, die de kerkelijke straf van den graaf gewekt heeft. Iedereen in Rusland weet, dat deze maatregel inderdaad een ongewoon noodmiddel is tegenover een man, die als geestelijke leidsman zijne volgelingen beheerscht. Men vreesde de door de wet en door de gewone praktijk voorgeschreven straffen toe te passen. Want dat zou een storm van verontwaardiging gewekt hebben, die op dit ogenblik niet geheel onbedenklijk voor het hoogste gezag in den staat zou geweest zijn. Men heeft daarom de Synode den wenk gegeven, om in navolging van de Roomsche kerk hare geestelijke straffen ketterschgeiziden graaf op te leggen.

Ernstige Russen, die den gewetensdwang ondervinden, hooren nu voor de eerste maal, dat openlijke afval van de kerk ook zonder het wereldlijk zwaard gestraft wordt. Wanneer men bedenkt, dat een niet gering deel der bevolking slechts door politiedwang aan de orthodoxe kerk gebonden wordt, en dat de sekten vooral in Zuid-Rusland sterk vermeerderen — de Stundisten worden reeds op miljoenen geschat — dat deze afvalligen niet aan de voorgeschreven straf onderworpen worden, omdat zij zoo tairijk zijn, dan is

het niet te gewaagd tot een groote uitwerking te besluiten.

Ook in de hogere klassen van Petersburg zijn personen, die met groote smart den druk gevoelen, dien hun kerk door den steun van de wereldlijke macht op hare leden uitoefent. Een lid der Russische kerk, hoe ook door gewetensbezwaar gekweld en hoe ook zich los gevoelende van die kerk, durft haar niet verlaten. En nu wordt een openbare ketter uit de gemeenschap der kerk uitgesloten! Zal men zich niet op dit geval beroepen? Zal er niet een beweging ontstaan, die tot de erkenning van een groot getal sekten leiden zal?”

Blijke, dat deze beschouwing juist is, opdat er eens een einde kome aan de onderdrukking tengevolge van de eenheid van kerk en staat in het groote Russische rijk.

Het schijnt, dat Tolstoj zelf er ook zoo over denkt, want hij heeft een brief aan den Czaar geschreven, waarin hij hem dringend vraagt, de godsdienstvrijheid in Rusland toe te staan. Hij zegt lang gearzelde te hebben om den Keizer persoonlijk in kennis te stellen met de gruwelen, die in zijn naam bedreven worden, maar hij kon nu niet langer zwijgen, omdat hij een brief ontvangen had, dat 10,000 Duchoborzen, de langdurige vervolging moede, besloten hadden hun vaderland te verlaten. Hij deelt den Keizer mede, dat vele honderden, die tot de kern der bevolking gerekend moeten worden, financieel te gronde gaan tengevolge van een godsdienstige vervolging, die in Rusland voortduurt zonderdat men dat inziet, dat zulke vervolgingen vruchteloos, onzinnig en gruwelijk, onrechtvaardig zijn.

Hij noemt elf vrouwen, wier mannen reeds 6 jaren in Siberië zijn, die besloten hebben hun woonplaatsen en bezittingen te verlaten, om in het land der bannelingen het ondragelijk lot met hunne mannen te deelen en hij eindigt zijn schrijven met den Keizer te zeggen, dat hij het volk van Rusland en zichzelf een weldaad bewijzen zal, als hij die vervolgingen doet ophouden.

SCHOLTEN.

Wijlen Koningin Victoria en de Zuid-Afrikaansche oorlog.

Wij lazen in een Fransch blad, dat de feiten had uit de *Herald of Peace*, hierover ongeveer het volgende, dat wel verdient in gedachte te worden gehouden, al spreekt nog geen onbevengene historische critiek over dien gruwelijken krijg. De feiten zijn trouwens wel meer gelezen in de bladen.

Een der beste loftuigen, die men de overleden Koningin Victoria kan nazeggen, is, dat de Transvaalsche oorlog haar diep leed deed, en voor een gedeelte, ja voor een groot deel, haar laatste inzinking en haar dood veroorzaakte.

Een harer kapelannen, Dr. Macgregor van Edinburg, die den 4 November 1900 een bijzonder onderhoud met de Koningin had te Balmoral, drukt zich aldus uit: „Zij was zoo bedroefd, als ik haar ooit te voren had gezien. De oorlog woog haar zeer zwaar op het gemoed.” „Mijn hart bloedde over die verschrikkelijke verliezen!” — dit waren haar eigen woorden, en zij toonen ons de Koningin, zooals wij haar altijd gekend hebben: treurende in persoonlijk verdriet om de rampen des volks.”

Men heeft aan het Parlements lid Randell Cremer, een mededeeling te danken, die ook vertrouwde bladen gelooven en handhaven ondanks de tegenspraak van den heer Chamberlain. Namelijk dit. De Koningin had van de jonge Koningin der Nederlanden een brief ontvangen over de gebeurtenissen in Zuid-Afrika, die haar zoo ternersloeg, dat zij den heer Chamberlain en Lord Roberts bij zich ontbood om de waarheid te weten. „De heer Chamberlain haspelde tegen, weerde zich, en stelde al zijn diplomatisch talent in 't werk; maar het schijnt, dat Lord Roberts, nimmer glad op dit punt, aan hare Majesteit de geheele waarheid blootlegde, feitelijk bevestigende, wat de jeugdige Souvereine der Nederlanden geschreven had.”

Hierbij voegen wij de bewering van Lord Wantage, Lord Luitenant van Berkshire, in een publieke rede te Reading, die 31 Januari l. l. in *Newbury Weekly News* te lezen stond. Hij zeide, dat de laatste woorden der Koningin op haar sterfbed waren: „O! mocht er vrede komen!”

Lord Wantage heeft den naam van een uitmuntend burger en een dapper soldaat, zoodat hij dit niet lichtvaardig zal gezegd hebben.

Een ander persoon van gewicht, graaf Abingdon, sprak het gevoelen uit, dat indien de Koningin jonger en sterker ware geweest, om meer werkzaam deel te nemen aan de regeeringszaken, dan dat de oorlog waarschijnlijk had kunnen vermeden worden. Algemeen bekend is, dat het eerste officieele bulletin over Victoria's laatste ziekte vermeldde, dat de gebeurtenissen van het vorige jaar haar dermate hadden aangetast, dat haar lichaamsgestel daardoor zeer ongunstig was geworden.

De twee bezoeken van Lord Roberts naar de Koningin zijn in elk geval geen fabeltje. En het is een opmerkelijk feit, dat na het tweede onderhoud, de generaal zelf zoo geschokt was, dat hij zijn bezigheden niet kon hervatten. Volgens zijn zeggen, had de verandering en de plotselinge verergering, die hij bij de Koningin had opgemerkt, hem zoo aangedaan, dat hij ze niet van zich kon afzetten.

Onder al de sterfgevallen en dooden, waarvan Salisbury, Chamberlain, de Prins van Wales en zóó voort, eenmaal aan God rekenschap zullen hebben af te leggen, moet dus ook Koningin Victoria zelve geteld worden. — 't is alles zeer wel mogelijk in een niet-dopschennis staat! Doch ook mag niet vergeten worden, dat de regeering van wijlen Koningin Victoria het bloedigste tijdvak is geweest, van dikwerf ongerechtigde oorlogen, uit geld- en landgierigheid, en door haar niet tegengegaan!

De Zendingling Dr. Gunn meldde in de „British Weekly” het overlijden van een

inboorling van het eiland Aneityum, Yaupa geheeten, dien hij voor den oudste der Polyneesische Christenen hield, en die naar berekening 130 jaar oud moest zijn. Die inboorlingen zelf weten hun leeftijd niet. Alleen bij vergelijking met anderen, die zij kennen, kan men er naar gissen. Dr. Gunn kende nog een familie, waarvan de oudste 110 jaar kon zijn, en Yaupa was vóór dezen geboren, zeide hij. Van zekere gebeurtenis sprekende in 1843, vroeg Dr. Gunn: of Yaupa toen zoo oud was o. a. als zekere persoon, nu 75 jaren oud? Doch met zekere verontwaardiging antwoordde Yaupa: maar dat is een jonge man, ik was toen een grijsaard! Hij moet toen minstens 80 jaar geweest zijn. Toch is de man nu aan de kinderpokken gestorven. Hij was een geloovig Christen en zeide tot Dr. Gunn: „ik hoop naar den hemel te gaan; gij hebt mij het goede woord gebracht; en ik heb het ontvangen.” Hij herinnerde zich ook, op 7 à 8-jarigen leeftijd zich verstenen te hebben, in de struiken, omdat hij vreesde, te zullen worden opgegeten, toen er hongersnood onder zijn stam heerschte.

†.

Gereformeerd Gymnasium TE KAMPEN.

Nu door Curatoren der Theol. School besloten is met 1 September a. s. de zesde klasse aan het Gymnasium in te richten, wordt voor dat Gymnasium verlangd een Leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in Wis- kunde en Engelsch.

Gegadigden gelieven zich vóór 1 Augustus aan te melden bij den Secretaris der Commissie van Toezicht, Mr. H. A. van der Vegte, te Zwolle.

Ingezonden.

SLOTWOORD.

Resultaat onzer overdenking is, dat wij de Theologische School, als eigen Inrichting der Kerken moeten handhaven en financieel moeten versterken. Dat was ook het oordeel van al de Kerken, ter Generale Synode te Groningen vergaderd.

Wij hebben het betreurd, dat de Redacteur van de *Heraut*, tegen het oordeel van al de Kerken in, op eigen gezag, den raad gaf, dat Professoren en Curatoren zouden samen-komen om te confereren over de vereeniging van de Theol. School met de Vrije Universiteit. Vooreerst behaagt het ons niet, dat enkel, geheel buiten den ordelijke weg om, zulke gewichtige dingen in orde willen brengen. Daarvoor moeten de Kerken last geven, en anders krijgen wij in onze Gereformeerde Kerken weer een college van mannen, die regeeren; erger nog dan de Besturen in de Hervormde Kerk. Het moet zelfs den schijn niet krijgen, dat iemand, zich weinig storende aan het besluit eener Synode, en aan Deputaten eener Synode, meent groeppen te zijn, zelf maar de kwesties uit te maken of te laten uitmaken. Daar tegen mogen de Kerken wel op hare hoede zijn.

Bovendien kan van zulk eene conferentie toch niets terecht komen, zoo lang de zaken staan, zooals zij nu staan. Een kunstmatige eenheid geeft niet veel. En nu mag, bij verschil van meening, eerst wel eens beter tot helderheid komen, wat de bedoeling is der Vereeniging voor Hooger Onderwijs, op Geref. standpunt, en wat het recht en de roeping is der Kerken. De Vereeniging is daarmee keunelijk nog lang niet klaar, want hare statuten zullen nog eerst eens herzien worden. Laten we dus eerst eens wachten, totdat de Kerken weten, hoe die statuten er straks zullen uitzien. Ook is er in de Kerken wat hare rechten en roepingen aangaan inzake de opleiding en de beoefening der Godgeleerdheid als wetenschap en op wetenschappelijke wijze, nog volstrekt geen eenheid en helderheid. Laten dus ook de Kerken daarover eens nader spreken, hetzij op hare vergaderingen of ook door hare Deputaten. Niet buiten de Kerken om, maar door en vanwege de Kerken.

De vereeniging komt ons voorloopig ook onmogelijk en ongewenscht voor. Onmogelijk, zoolang de Kerken met het oog op de opleiding — wetenschappelijk en praktisch — geen volkomen zeggenschap kunnen krijgen, door de aanstelling, afzetting, instruering en salariering der Hooggeleerden. En dat kan niet, volgens de *Heraut*. Prof. Dr. A. Kuyper wil van die „kerkelijke deurwachters” niets weten! En zoolang die Hooggeleerde op dat standpunt blijft staan, is het vergeefsche moeite te confereren en te redeneren over eenheid van opleiding tenzij de Kerken zich aan handen en voeten gebonden aan de Vereeniging willen overgeven!

„Het organisme der wetenschap”, en „het karakter eener Universitaire opleiding” laat n et toe, aan de Kerken volle zeggenschap te geven, of de beoefening der Theologie, in verband met de opleiding tot dienaren des Woords, aan de Kerken over te geven zoo heet het. En zoo lang die stelling waar is bij de Vereeniging, is het een onbegonnen werk, vereeniging te zoeken tusschen zulke heterogene bestanddeelen: de Vereeniging en de Kerken.

De ware eenheid wordt er op dit ogenblik ook niet door bevorderd. Er is te veel verschil in inzicht; niet alleen wat aangaat de rechten en de roeping der Kerken in zake de opleiding en de beoefening der wetenschap, maar ook met het oog op vele dogmatische onderwerpen. Wij zien reeds, dat de *Bazijn* over de wedergeboorte, in verband met de roeping en de prediking des Evangelies, een anderen weg aanwijst dan de geschriften van Prof. A. Kuyper. Dat is nog maar één onderwerp. Er zal wel meer volgen.

Laten die onderwerpen eerst eens met

ernst besproken worden, in de Kerken en door de Kerken. Bezwaren en bezwaarschriften ter zijde leggen, baat niet; zij komen toch weer op. Wat geeft het, kunstmatig aan één Inrichting te vereenigen, zolang de eenheid niet werkelijk aanwezig is. Wat dan te doen? Laten de Kerken de Theol. School, door haar aangenomen en telkens weer gehandhaafd, rustig blijven handhaven en beschermen tegen alle aanvallen. Als de Kerken haar maar flink steunen, zal zij wel bij den voortgang bewijzen in staat te zijn, degelijke en geschikte dienaren des Woords op te kunnen leiden, die in geen enkel opzicht behoeven ten achteren te staan bij hen, die aan een Universiteit opgeleid zijn; terwijl zij dan dit vóór heeft, dat zij niet afhankelijk van de willekeur van de leden eener Vereeniging — gelijk de Vrije Universiteit — maar behoort aan de Kerken, en dus hare vastigheid heeft in de Kerken.

Wanneer de Kerken het belang eener eigene Inrichting maar goed inzien, zullen zij voor heel de wereld het bewijs leveren, dat zij de Theologie wetenschappelijk kan beoefenen, en daarvoor de juiste middelen en personen weet te kiezen.

Toen de Kerken door hare Deputaten Ds. Biesterveld benoemden tot Hoogleraar aan hare Theol. School, zag de *Herant* in zulk eene keuze het bewijs gegeven, dat de Kerken geen verstand hadden van het benoemen van een Hoogleraar. Van achteren bleek reeds genoeg, dat hare keus niet zoo onverstandig was.

Toen de Heere aan de Kerken Dr. H. Bavinck gaf, benoemden zij zoo eeparig mogelijk dezen, toen nog jeugdigen broeder, tot Hoogleraar aan hare School. En wie zou durven beweren, dat deze geleerde de wetenschap niet kon beoefenen, of de Theologie niet als wetenschap kan beoefenen, omdat Z. H. G. aan een eigene Inrichting der Kerken Hoogleraar is? Laten zijne dictaten spreken. Ziet zijne *Dogmatiek*, nu juist compleet! Is dat niet een reuzenwerk? Is dat niet eene wetenschappelijke behandeling van de Dogmatiek? Men moet eeuwen terug, om eene *Gereformeerde Dogmatiek*, zóó wetenschappelijk, zóó systematisch, en zóó Bijbelsch te zoeken. Zulk een werk, voor de Kerken van zoo groote beteekenis, kwam van een Hoogleraar, door de Kerken benoemd, geïnstrueerd en gesalarieerd! Wat bazelt men dan nog, dat de Kerken van die dingen geen verstand hebben, en dat hare Hoogleraren hunne vleugelen niet kunnen uitslaan, om de „kerkelijke denkwachters“ Zegene de Heere onze Theologische School met hare Hoogleraren en Studenten!

T. Bos.

Boekaankondiging.

Program van den Christelijk-Historischen Kiezersbond van 26 November 1900. Met Toelichting, Naamloze Verootschap „Egelings Boekhandel“ Amsterdam.

Gaarne vestigen wij op de verschijning van dit Program van den Christelijk-Historischen Kiezersbond de aandacht. Eene nauwkeurige en billijke beoordeeling zou bladzijden druks vorderen, meer nog in aantal dan dit Program, dat 63 bladzijden groot is. Reeds het eerste artikel, waarin de verhouding van de staatkunde tot Gods Woord wordt bepaald, zou aanleiding kunnen geven tot eene breedvoerige gedachtenwisseling. Maar in hoofdzaak zijn de verschillpunten tusschen de Christelijk-Historischen en de Antirevolutionairen bekend. Daarom is het genoeg dit Program aan te kondigen en bij het verschil ook de overeenstemming te vermelden, die op menig punt tusschen de Christelijke partijen bestaat en ze in deze dagen gezamenlijk tegen de partij van het ongeloof doet optrekken.

Supplement 1901 op den 2en en zeer vermeerderden druk van Leidraad bij de keuze van een ambt, betrekking of beroep, naar de nieuwste officiële en naar particuliere bronnen bewerkt door J. W. van Mameren. Hoofdonderwijzer te Amsterdam. D. Mijs, Tiel 1901.

Enigen tijd geleden werd in dit blad de tweede druk aangekondigd van het belangrijk en nuttig werk van den heer van Mameren over de ambten, betrekkingen en beroepen, waartoe zonen en dochteren in ons land kunnen worden opgeleid. Dit Supplement geeft de noodige wijzigingen en aanvullingen, die sedert de verschijning van dien tweeden druk daarin aangebracht zijn. Evenals het werk zelf, bevelen wij ook dit Supplement gaarne aan. Het voorziet in eene behoefte en kan menigeen tot een leidraad zijn bij de keuze, wat hij in zijn later leven worden moet.

Zenuwlijden. Tijdsprek over Deut. 28: 58 en 59. Gehouden in de Willemkerk te 's-Gravenhage op Zondag 5 Mei 1901. Door A. J. A. Vermeer, predikant te 's-Gravenhage. Uitgegeven ten voordeele van het Diaconessenhuis. 's-Gravenhage, W. A. Beschoor 1901.

Ds. Vermeer wijst in deze tijdsprek eerst aan, hoe het zenuwlijden zich in onzen tijd openbaart, in krankzinnigheid en idiotisme, overspanning en overprikkeling, onrust en slapeloosheid. Hij somt daarna de voornaamste oorzaken van deze krankheid op, eerst de zonde als de algemeene oorzaak, maar dan verder allerlei bijzondere aanleidingen zooals concurrentie, ledigheid, overspanning, ontheiliging van den rustdag, slechte begeerten, slechte gewoonten, twijfelzucht en ongodisme. En eindelijk maakt hij gewag van de geneesmiddelen, die dit lijden niet alleen verzachten en genezen, maar bovenal het ook voorkomen kunnen; en dat zijn geloof aan het Evangelie en gehoorzaamheid aan Gods gebod, welke kracht, moed en hoop medebrengen. Hoewel geen preek in eigenlijken zin, is deze toespraak van Ds. Vermeer toch een woord van pas, dat in wijder kring dan die van zijn gehoor nut kan stichten en daarom aanbeveling verdient. De bate, welke de uitgave afwerpt, is bovendien voor het Diaconessenhuis bestemd.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden overleed onze geliefde Echtgenoot en Behuudzoon

JAN BOL,

in den ouderdom van 39 jaar en elf maanden De wetenschap, dat hij uit de strijdende in de triumpheerende kerk is overgegaan is ons tot troost en sterkte in onze diepe droefheid.

IERSEKE. WED. J. BOL en Kinderen. H. VAN BEEK en Echtgenooten.

HAZERSWOUDE, 1 Juli 1901.

De kerk van Ierseke leed heden een gevoelig verlies, waar het den Heere behaagde, na eene hevige ziekte, een harer Diaconen, Broeder:

J. BOL,

uit haar midden weg te nemen. Mocht hij de gemeente eenige jaren in het ambt dienen, de Heere heeft hem nu afgelost van zijn post, en het loon op zijn arbeid geschonken. Moge Hij, die gaf en nam, de diepbedroefde betrekkingen troosten, de ledige plaats in de gemeente vervullen en haar wakende vinden bij zijn komst.

Namens den Kerkeraad, Ds J. KOPPE, *Præs.* G. MOERDIJK, *Scriva.* IERSEKE. 1 Juli 1901.

Heden trof onze School een smartelijk verlies in het afsterven van den Voorzitter van haar Bestuur, den heer

J. BOL.

Tal van jaren heeft hij in die kwaliteit het Christel. Onderwijs en daarin zijn Heiland gediend. Dat onderwijs had de liefde van zijn hart; en daarom gat hij zich er voor. Nu geniet hij de ruste van Gods volk. Door zijn werk blijft hij onder ons voortleven.

Namens 't Bestuur, D. SCHIPPER J. LEMSON.

Heden avond behaagde het den Heere, mijn geliefde Echtgenoot te

Tetje v. d. Veen,

na een smartelijk doch geduldig lijden, door den dood van ons weg te nemen, in den ouderdom van ruim 33 jaren, na eene gelukkige Echtvereeniging van ruim 9 jaren; mij nalatende 4 kinderen, te jong om dit zwaar verlies te beëffen.

Hoewel diep bedroefd, treuren wij niet als degenen, die geen hope hebben.

S. H. SLJTSMA, en Kinderen. FRANEKER, 1 Juli 1901.

Aanbesteding.

Het Bestuur der Vereeniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen in Nederland, is voornemens op **Donderdag 18 Juli 1901**, des namiddags om 2 ure in het Hotel „VELDWIJK“ te ERMELO,

aan te besteden:

Het vergrooten van het kerkgebouw, het veranderen van twee Paviljoenen voor Bedverpleging, het vergrooten van eene Boerderij, het maken van een nieuwe kap op eene woning en verdere bijkomende werken, op het landgoed „VELDWIJK“ te Ermelo.

Aanwijzig in loco op **Vrijdag 12 Juli 1901**, des namiddags om twee ure. Bestek met teekeningen op franco aanvraag **à f 2,00** verkrijgbaar bij den architect **E. KNEVEL**, te Ermelo, die ook inlichtingen versrekt.

Knakmodelligaren:

6,50 en 8,50 per 1000, Licht Sumatradek, proeven van 500 stuks op rembours franco thuis.

J. STAAL.

STEENWIJK.

Mevrouw

Ch. SCHUT-JASPERS

Zangonderwijzeres.

49 Reg-liegracht AMSTERDAM,

gediplomeerd en aanbevolen

tot het geven van spreeklessen, door Mevrouw

A. KUYPERS

te AMSTERDAM.

A. DE ROODE & Co.,

(SCHIEDAM, opgericht 1879.)

Fabrikanten van

OLIEËN en LOOG,

ZEEPOEDER en VETLOOGMEEL.

(Prima qualiteiten. Concurrende prijzen.)

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1880.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citcheen, Wollen en Moltondeken en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koo-den gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens f 7, f 9, f 12, franco thuis. Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijn-tijk ook 1 m. 42 c.

No. 1. **Het nieuwe Reclame-bed** 2 pers. w.o. een Wollen, een Citcheen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor f 35.—.

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook nog f 35, en f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.

Een satijn-tijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gere d, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2.— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zilverde Kapok. Wie nu een Kapokbed verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijn-tijk en 1 wollen- of fantasiedeken 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.

Ieder Bed wordt in een kist verpakt. Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling.

J. KETEL Rz.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

ORGELS

Steeds voorhanden groote sortering **Amerikaansche en Duitse Orgels.**

Hoofddagent der Hamilton Orgels. Verder ruime keuze der bekende merken Lakeside, Miller, Weaver, Wick, Putnam, Peerless enz. enz.

Keurige Volksharmoniums in 20 Nos.

4 Octaafs van af f 45.—

5 „ „ „ 60.—

Echt Amerikaansche Orgels

in notenhout, 8 Reg. en koppeling van af f 105.—

Alle soorten m. 5 jaar degel. garantie.

Gratis handleiding en toetsenlooper. Dagelijksse verzending door geheel Nederland.

Vraagt gratis Catalogus en conditie Hoofdmagazijn **JOH. DE HEER**, Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

Filialen:

Amsterdam, v. d. Helstraat 21.

Leiden, Haarlemmerstraat 195.

Middelburg, Lange Delft H. S.

Goningen, Boterdiep 4 b/Ebbingeburg.

Enschede, Beukingstraat 21.

Termijnbetaling van af f 3. p. maand.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

Dr. H. BAVINCK,

OUDERS of

GETUIGEN.

100 bladz. groot 8^o.

Prijs f — 75.

De dcoykwestie, die in de laatste dagen in het bijzonder de aandacht trok, wordt hierin op duidelijke wijze behandeld, verstaanbaar ook voor den eenvoudigen lezer.

Verkrijgbaar in elken boekhandel. Na ontvangst van postwissel franco toezending door den Uitgever.

GEREFORMEERD GYMNASIUM TE KAMPEN.

Het Toelatings-examen voor de zes Klassen van het

Gereformeerd Gymnasium te Kampen

zal D. V. gehouden worden op **Donderdag en Vrijdag 11 en 12 Juli a. s.** Men melde zich hiertoe vóór den 6en Juli bij den Rector aan, met opgave der Klasse, voor welke men examen wenscht te doen,

DE RECTOR,

Dr. F. F. C. FISCHER.

VOLKSHARMONIUMS

voor één dubbeltje daags.



Behalve mijne bekende duurdere fabrikaten, heb ik nu degelijke **ORGELS**

ontvangen, in eenvoudige doch sierlijke kasten, degelijk van constructie en verrassend van toon, in 20 verschillende soorten, van af f 40,— en hooger.

Geen draaiorgels of automaten, doch daar er een Handleiding voor zelfonderricht gratis wordt bijgevoegd, is elkeen in staat om het te leeren. Levering franco Station, met 5 jaar garantie en fraaie geborduurde toetsenlooper.

Termijnbetaling van af f 3's maands,

Dus voor een dubbeltje daags een geheel gelukkig gezin.

Rotterdam Noordmolenstr. 71.

Vraag uitvoerig Prospectus en prijzen gratis.

Eenig adres: **JOH. DE HEER,**

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen, en alom verkrijgbaar gesteld:

DE WELSPREKENDHEID.

Eene lezing

DOOR

Dr. H. BAVINCK

75 cent.

Allen die geroepen worden om het woord te voeren, wordt dit werkje ter lezing aanbevolen. Niet alleen H.H. Predikanten, maar ook andere voorgangers op vergad. ringen zullen hierin overvloed van nuttige wenken vinden.

Bij J. H. KOK te Kampen verscheen:

'n KWESTIE

VAN SMAAK

DOOR

F. Better.

38 Pag. Prijs f 0.65. Geb. f 1.— Bij elken Boekhandelaar voorhanden.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEEUBURG te Housden verschijnt de **TWEDE JAARGANG**

VAN

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, onder redactie van Prof. L. LINDEBOOM, Hoogleraar a/d Theol. School te Kampen, en met medewerking van onderscheiden Bedienaers des Woords.

Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden. De prijs is slechts f 1,50 per jaar, franco per post. Men kan interkening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een soliedien boekhandelaar. Van den *eersten* jaargang zijn nog enkele Ex.te bekomen, ingenaaid, à f 1.60.

Vereeniging

Christelijke Bibliotheek.

Heden verscheen als deel 5 van den 4en jaargang

A. v d FLIER.

Op leven en dood.

Met dit deel is de vierde jaargang compleet. Nog zijn complete stellen tegen den abonnementsprijs van f 5.— verkrijgbaar

Men ontvangt daarvoor eene waarde van f 8,80 en wel:

I. Van Nes Léa pleitgrond slechts f 1,50

II. Stein. Het leen van J. F. Oberlin f 1,80.

III en IV. Farrar Oaeweerswoeken, 2 dln., f 3,00.

V. Van der Flier. Op leven en dood f 2,50

Tegen inzending van f 5.— of zoo men de boeken gebonden verlangt, van f 6,75. worden de ze boeken franco toegezonden door den uitgever G. P. CALLENBACH te Nijkerk.

Ook alle soliede boekhandelaars nemen hierop bestellingen aan.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

de Evangelien

VAN

Mattheus, Markus en Lukas,

in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard

DOOR

JOHANNES CALVIJN.

Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUMMELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.

Tweede druk.

Dit belangrijk werk, dat bij vernieuwing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in drie deelen, samen 1469 bladz. groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor f 6,00, gebonden in heel linnen band f 7,50. **Alle Boekh. nemen bestellingen aan.**

Verschenen:

De tweede goedkoopere druk van:

Dr. H. BAVINCK.

De offerande des Lofs.

Prijs: Ingen. f 0,90. In prachtband f 1,25.

De eerste druk van dit schoone werk was binnen vier weken totaal uitverkocht. Zie de vele uitstekende recensien. Na ontvangst van postwissel, franco toezending.

Uitgave van:

FRED. H. VERSCHOOR.

Vrije Universiteit.

In dank ontvingen:

Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer J. Ouderdelinden te Rotterdam van wijlen den heer A. Ouderdelinden f 200.

Aan Contributien:

Van Rev. P. Sager te Shuboygan, Wisconsin (1901) f 25, door den heer T. Kuiper uit Aekveem f 5,10, door Ds. S. Sleeswijk Visser te Rijsoord uit Bolnes f 28,50, uit Riddkerk f 8,50, samen f 37, door Ds. H. J. Allaart, uit Franekeradeel f 156, door den heer C. v. Essen Mz te Brandwijk f 59,25, door den heer Ph. de Wolf te Snaek f 128,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref. kerk te Vorden f 7,86, van idem te Wapenveld f 2,40, van idem Giessen-Nieuwkerk f 3,90.

Voor de Medische Faculteit:

Van mej. I. maandelijksche bijdrage f 2.

Aan Schenkingen:

Door den heer H. Sluyter A. Ezn, te Deventer van mevr. Smit de Haan voor het lezen van de *Herant* f 10, door den heer G. F. Taats g.vonden in de collecte te Rotterdam van N. N. f 50.

Voor het Hospitium:

Legaat van wijlen den heer A. Ouderdelinden te Rotterdam f 200.

Voor het Studiefonds:

Legaat van wijlen den heer A. Ouderdelinden te Rotterdam f 200, door den heer G. F. Taats namens den Raad der Geref. kerk te Rotterdam B van de halve-stuiversvereeniging f 100, van de halve-stuiversvereen. te Amsterdam f 29,70.

S. J. SEEFAT,

Hilversum.

Penningsmeester.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.